

28 פרוטוקול מס.

מישיבת ועדת כלכלה ביום ג', י"ט תמוז
תשל"ד, 9 ביולי 1974, בשעה 13.40

בכחור:

חברי הועדה

- ש. תמיר - היו"ר
- א. זילברברג
- א. אבטבי
- ח. גרופר
- מ. חריש
- מ. דרובלס
- ד. לב - כלכלן הועדה

מזכיר הועדה

- י. פלקסר

מוזמנים

- מר מ. קצטור - נציב המים
- גב' א. תמיר - היועצת המשפטית של נציבות המים
- מר י. גולדשמידט - מחלקת ההתיישבות של הסוכנות
- מר פרידלנדר - האיחוד החקלאי
- מר ע. בן-צור - המרכז החקלאי
- גב' א. גולדברג - המרכז החקלאי
- מר ב. הראל - המרכז החקלאי
- מר מ. שור - המרכז החקלאי
- מר י. סעדי - המרכז החקלאי

רשם

חבר המתרגמים בע"מ

סדר היום

המשך הדיון בהצעה לסדר היום של ח"כ א. זילברברג:
קנסות ותשלומים מיוחדים למתיישבים העוברים
70% סכססת המים.

1197.

(נתקבל ביזמ 18.7.74)

היו"ר ש. תמיר:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה, ולקבל בברכה את בציב המים, מר קבטור, ואת הגב' אורה תמיר היועצת המשפטית של נציבות המים; אני מבין שמחלקת ההתיישבות של הסוכנות במצא איתנו מר גולדשמידט יחזקאל, מר פרידלנדר מהאיחוד החקלאי, ומהמרכז החקלאי - מר עמיתי בן-צור, גב' אורה גולדברג, בנימין הראל ומתייהו שור.

אנחנו סיכמנו בפעם שעברה, שנציב המים ידריך אותנו, ואכן הומצאו לי שני ספרים עבי-כרס על המים, תצרוכת ותפוקה בשנים 62-71, בהוצאת משרד החקלאות, בציבות המים, האגף להקצאות ולרישוי. אני לצערי הגעתי לחומר הזה רק הבורק, ולא הספקתי לקרא אותו. אני חייב לומר, שלא רק שלא הספקתי לקרוא אותו, אלא למרות שבמקצוע שלי כפרקליט וכאיש ציבור אני לפעמים לומד לדפדף מהר ולהגיע לחלק מהמקורות, זה כל כך מקצועי שאני לא הצלחתי מבלי ללמוד את החומר לעמוד על טיבו ולהחכים כלשהו. לעומת זה עיינו בחומר לעיון המתומצת שהגשמתם לנו בסטנסיל - גם פה לדעתי הדברים הם שקופים וברורים על פניהם, אבל אני חושב שזקוקים לכמה דברי מילואים של הנציב, כדי שנוכל להתחיל בדיון היסודי לגופו בעקבות ההצעה של ח"כ זילברברג.

מר קבטור:

אני מצטער על הזמן הקצר שעמד לרשותנו - בסך הכל יומיים - להכין את החומר על מנת לרכזו, להדפיסו לשאלות ולהעבירו אליכם לפחות יום אחד לפני הישיבה של היום. בכל אופן משהו נסינו להגיש לכם. אנחנו בחומר שמוגש לכם בשני הדפים, צותנים לכם בחלק של ההתיישבות המתוכננת - כשאני מדבר על מתוכננת מדובר פה על ישובים המוגדרים כקיבוצים ומושבים לסוגיהם השונים, למעט כל חקלאות אחרת.

היו"ר ש. תמיר:

למה למעט?

מר קבטור:

כי זו היתה לשון הבקשה. לשון הבקשה היתה התפלגות המים לפי מכסות - מכסות מקובלות לפי מיכסות ליישוב; מכסות ליישוב מקובלות אך ורק בהתיישבות הקרויה מתוכננת, היינו שתוכננה לפי מתכונת התיישבותית מסויימת, לפי צורמות של שטחים וכד'.

היו"ר ש. תמיר:

מה ביתר?

מר קבטור:

ביתר, כמות המים שישנה היא בהתאם לשטח, השטח המושקה המאושר, ונורמת מים לגידול. לדוגמה, אם יש פרדס מהדרין, שאינני יודע את שטחם, אבל נניח לרגע 25,000 דונם - אלה מקבלים כפולה - 25,000 דונם פרדס כפול 700 או 720 או 750 קוב לדונם, לפי חוק המים. לפי תקנות קיצוב. וזה ניתן לחברת מהדרין. ואם ישנו יהודי מסויים ברעננה, ויש לו 10 דונם, הרי תקנות הקיצוב - והוא עושה ירקות - תקנות הקיצוב קובעות ש-10 דונם כפול 500 קוב, היינו מקבל 5000 קוב. וכאלה יש אלפים רבים.

לא להם ולא מגיע להם, לפי טענתו של ח"כ זילברברג, כי שם אין תכנון, אלא שם יש מה שיש לכל יהודי במדינת ישראל, שרכש קרקע והיה לו אותה מקדמת דבא או שקיבל אותה כדיון לאחר מכן.

היו"ר ש. תמיר:

אולי תשלים לנו פה. אני רוכש היום 10 דונם פרדס בחדרה. פרדס חדש, על אדמת מינהל מקרקעי ישראל. אין עליו שום זכויות ישנות. השנה בטעו אותן. מגיעים לי מים לפי חוק המים?

מר קבטור:

לא. אם הפרדס איננו - אם על הקרקע לא היתה רשומה מכסת מים, זכות מים, ואין היתר לנטיעת הפרדס,

היו"ר ש. תמיר:

יש היתר.

מר קנטור:

היום כל היתר מותנה באישור למים.

היו"ר ש. תמיר:

בסדר. עכשו, אם יש לך מים, אתה יכול לנטוע כמידת המים

שיש לך. לזה אתה קורא נורמה ללא מיכסה?

מר קנטור:

כן. זה מה שכתוב ברשיון. הז'רגון של מיכסות הוא ספציפי אינן לו שום אחיזה בחוק, ואני רוצה שיהיה ברור, הוא ז'רגון שלנו - המדובר בהתיישבות המתוכננת, היינו משקים וקיבוצים בלבד.

היו"ר ש. תמיר:

כדי להבין את המושגים. שם זה נורמה מכוח החוק. כשמדובר במיכסות, זה לא נורמות אלא זה התיישבות מתוכננת, ששם יש מדיניות. זאת אומרת שהויכוח של ח"כ זילברברג - רק כדי לאתר את הדליקה - ביסודו איננו עם האמור בחוק לגבי נורמות, אלא לגבי חלוקת מיכסות המים בהתיישבות מתוכננת.

א. זילברברג:

כמו שאנחנו כבר העלינו את הענין, חזקה שבועדת הכלכלה לא נוריד את הנושא עד שלא נקיף את כל היקף הבעיה. וזה חלק מהבעיה.

היו"ר ש. תמיר:

בסדר, אבל אנחנו הלא נתחיל מן המצומצם אל הרחב, כי זו ההנחיה. אז אני שואל: הדיון הראשוני הוא על מיכסות, מדיניות המיכסות; אבל אתה אומר שזה יוביל גם אל הנורמות.

מר קנטור:

עכשו כך, לגבי השאלה שהיתה - כמה ישנם ישובים העומדים במיכסת מים במוכה מ-70% - הרי לפניכם טבלה, הנותנת במספרים - מספר הישובים העומדים פחות מ-70% לפי תכנון המרכז לתכנון. אני חשבתי שיהיה פה נציג של המרכז לתכנון; בהעדרו, אני אומר בשמו. (האיש שיכול היה להסביר זאת איננו בארץ ונתבקשתי לתת את התשובה בשם משרד החקלאות). ובכן כך, תכנון, כפי שאמרתי בישיבה הקודמת, שלא באופן רשמי, אחזור על זה עכשו באופן רשמי: מיכסות המים בקבע לאחר קום המדינה בתהליך של מספר שנים, התבססו על ההנחה שהמגבלה הקיימת היום במים היא לא היתה כפי שנראתה אז. אז היתה סברה, שכמות המים העומדת לרשותנו היתה 2.4 מליון, ובעת השלמת התכנון ההתיישבותי העיקרי, קטן המספר ועמד על 1.8 מליון קוב מים. לפי כמות זאת תוכננה חלוקת המים לחקלאות מתוך קובספציה שיהיה גידול אוכלוסייה ל-3 מליון נפש; יש לי רושם ששניים מהנוכחים לפחות עוד זוכרים את הדיבנים באותה תקופה, אני חושב שמר פרידלנדר בטל חלק בדיבנים אלו.

לפי זה תוכננה חלוקת המים.

חלוקת המים קיבלה מודיפיקציות שונות בתקופת השנים, הואיל וזה היה נושא שרירותי לגמרי, שבו נידונו טיפוסים משק בהתאם לגודל חלקות קרקע ואפשרויות גידול על מנת לקבל הכנסה מסויימת; הואיל ומשהו השתנה במרוצת השנים - השתנו הגידולים, השתנתה הכנסה מגידולים מסויימים, הוכנסה חקלאות שונה גם בתקופת שנים אלו, והשתנו קובספציות שונות וגם לא אסתיך, שגם היו לחצים שונים. כך שבנושא זה היו שינויים בהיבט ובהשקפה על מיכסות מים. מובן מאיליו, שבאותם מקומות שבהם ההתיישבות כבר היתה קיימת, וישבו על מים קיימים רבים, טבעי שבאותם המקומות הדיון על המיכסה אצלם נידחה. נגיד, היה תכנון פריילימינרי שלא הסתיים. יש לנו היום מספר מקומות, שבהם בקבעה קביעה ראשונית, ובושא זה טרם גא לידי סיכום - הויכוח בנושא והדיון בו לא הסתיימו עדיין.

אחת הדוגמאות האלה בחולה.

מדוע? כי בחולה, באותם האזורים שמושקים, שכל השטח הוא אלטרנטיבית או ביצה או מושקה, אין מערכת מים נתונה לבקרה, כלומר, אין מובילי מים, אין לנו אמצעי

בקרה כמו באותם המקומות שמובילים בציבור; אמצעי הקקרה הם מאוד גסים ונתונים להערכות. בכל מקום שיש הערכות - יש ויכוחים, ויכוחים על הנתונים.

משום כך, למשל במקומות הללו יש אומדנים שהם שלנו, ואני מדגיש שהאומדנים שלנו הם לפי מיטב הערכה אופטימלית שלנו, והם שונים מאלו של היושבים במקום, הטוענים מהיבט אחר. קשה מאוד לקבוע, ולדעתי בלתי אפשרי לקבוע מהי הבורמה הנכונה, או מהי המיכסה הנכונה לאותו נתון חקלאי, כל עוד המערכת הזאת לא תהיה סגורה בציבורות כמו ביתר חלקי הארץ.

אותו הדבר בכמה מקומות בחלק הדרומי של הירדן, שבו עד היום משקים מתעלות בזרימה גרוויטציונית, לפעמים גם אין טעם להתקנה של מודדי מים, כי תבודת המעינות, או נגיד, כאשר יש זרימות של גשמים - נמצאות בתבודה; גם מבחינה טכנית זה דבר יקר וקשה לבצע, וגם השליטה בו היא אחרת מאשר בציבור. כך שפה המספרים הם בגדר הערכות בלבד.

משום כך גם כל הנתונים שבידינו הם נתונים של הערכות ולא מדידה, ולא החלטה. אנחנו הבאנו פה את כל המספרים באותם המקומות שיש לנו מערכות מים סגורות וביתנות למדידה. והן מכסות היום מספר די ביכר של ישובים - כ-400 ישובים. אנחנו יכולים לראות שמתוך ה-400 הללו, למעלה מ-100 הם כאלו שלא הגיעו למיכסת המים של 70% - 125. אם אנחנו נוסיף על זה האחזיות שונות שמתאזרות, המספרים משתנים כל הזמן, וחוב המים גדל והולך, ואני לא יכול להגיד שיש לו כיסוי תמיד - הרי שתמיד הפער גדל לא לטובה.

שאלה שניה היא מה כמות המים החסרה על מנת להשלים מיכסה זו. בשביל להגיע ל-70% אנחנו בערך זקוקים ל-60 מליון קוב מים. מספר הישובים הוא קצת למעלה מ-120. עכשו, לגבי הישובים אשר ברשותם מעל ל-100% מים - המספר - הנושא מחולק שוב לשני חלקים: יש לנו, לפי הערכתנו, כמות המים שמעל 100% בכמות הגדולה ביותר הרשומה, שצריכה להיות רשומה, היא באגן הירדן, שבו אין מערכת מדידה, ולא היינו יכולים היום להביא לדין כמעט אף אחד מאלה החורגים, אלא אם כן נעשה השקעות כבדות, וצריכים לפעול פה באמצעים עקיפים.

אלו השקעות?

היו"ר ש. תמיר:

מר קנטור: זה למשל, בחולה, על מנת להפוך את כל מערכת ההשקיה למערכת סגורה בציבורות, אני חושב שהיה צריך להשקיע סכום המתקרב ל-100 מליון ל"י, בלי ציבורות אין לזה שום ערך, כי מספיק שתכניס טוריה - זה מטה את המים. עכשו, אני צריך להגיד, היו לנו על זה הרבה דיונים במשרד החקלאות על מידת הרווח שתהיה לנו מהכנסת כל מערכת מים לציבורות. משרד החקלאות מסיבות שונות דחה את הקצבת הכספים למטרה זו הרבה שנים, כי לדעתנו, אנחנו מפקפקים בכמות המים הפרקטית שתחסך בעבין הזה. ואני אולי אבהיר משהו בדברים המיוחדים לחולה. אגב, לא כל האזור לא מדוד, אלא אותם האזורים שהם ממש ליד התעלות. האזורים האחרים, המרוחקים יותר, וזה ישובים חדשים - שם יש מפעלי מים מסודרים בציבורות, שם זה מדוד. אבל שם המצב הוא שמוכרחים להשקות את כל הקרקע - למשל, ההבדל בין תצרוכת מים בין דונם מעובד נטו לבין דונם בלתי מעובד, זאת אומרת, שגדל בו עשב פרא, מוזבח, לבין משטח מים כמו בריכת דגים, ההבדלים הם כולם בתחום שהוא פחות מ-10% לפי מיטב הבדיקות שנעשו על ידי החוקרים שלנו בשטח.

מהטעמים המיוחדים, מסיבות אקלימיות מיוחדות - כל הגורמים ביחד, מסיבות המיוחדות לקרקע הכרחי לעבד את הקרקע - אין אפשרות לעבד את הקרקע בדרך אחרת - שם לא להשקות זה כמו להשקות, באזורים רבים - מאותן הסיבות חשבנו שלהשקיע סכומים גדולים כל כך - לאינטרס של משרד החקלאות זה לא דבר תכליתי. אנחנו לא היינו משופעים בתקציבים כל כך. בשנים האחרונות היה לחץ כבד של הישובים עצמם, כי מסיבות כלכליות היה להם יותר נוח שיהיה מפעל סגור - נום לעבד, יותר חסכוני בימי עבודה, ובשנים האחרונות נושא העבודה הוא נושא לוחץ ביותר.

גם עכשו יש לנו תביעה מהאזור. ברור לאזור לגמרי, שבאותו רגע שהאזור יהיה מצובר, מרושת מציבורות, תהיה מדידה

ויהיה פיקוח. אבל אינני חושב שבמצב התקציבי להיום - זו התשובה שנתתי לאזור רק לפני ימים אחדים, זה יהיה אקטואלי לשנה או השנתיים הקרובות.

לגבי עמק הירדן - העמק הזה נמצא בתהליך של רפורמה בכל תהליכי ההשקיה. חלק ניכר, עד לפני שנים אחדות רוב אזורי ההשקיה בעמק הירדן היו בשיטת ההצפה. ורק בשנים האחרונות זה הועבר לשיטות אינטנסיביות יותר, המטרה - גם כן לא הכל, גם המטרה זאת היא עדיין לא כפי שמקובל בחלק המערבי של מדינת ישראל, אבל התהליך הוא עכשו בעיצומו. לרבות נושא בריכות הדגים, שם מתבצעת תכנית ענקית של מעבר לשיטות מאוד אינטנסיביות, שהן הן הגורמות להורדת התצרוכת במים.

אגב, אותו הדין בעמק בית-שאן, שבו מסתבר שאותה תכנית משקית שהיתה לישוברים לאחר קום המדינה עם מערכת התעלות הידועה של בית-שאן, עם השימוש הנרחב במים מלוחים לא הצליחה כל כך, ולא נתנה אפשרות קיום לבית שאן, שלמרות המים המרובים שלו, אני לא חושב שהוא מצטיין בעושר בתמורה בכספית הגדולה מההשקעות העצומות שנעשות שם במים וכדומה. ולאט לאט האזור התחיל לעבור למערכות מים אלטרנטיביות. תופסים את המים בקידוחים לפני המלחתם - מנסים לתפוס, לעת עתה זה מצליח חלקית, ומוקם מפעל בצינורות ולא בתעלות, שמאפשר מעבר להמטרה - אני צריך להגיד, הענין בדחף נעיקר ע"י ההתיישבות החדשה, אולי חנדי הכנסת מכירים אחדים מהישוברים שם - עד כמה עד השנים האחרונות הם היו במצב נחות מאוד, ורק בשנים האחרונות, עם בניית המפעל החדש הם קצת עולים על דרך המלך. תנאים אקלימיים קשים, תנאי קרקע קשים - בכלל שם קשה, מכל הבחינות.

אבל בכל אלו אין בידי להצביע - אני יכול לומר שבכל הישוברים האלה ביתנת כמות המים שלדעתנו נראית מלאה - יש ויכוח; אנחנו מקווים להקטין את הכמויות האלה במידה לא גדולה, אבל זה יהיה תהליך אטי ורק עם השלמת ההשקעות בשטח. בדמה לי, שאנחנו כבר את כל המים שנכוונתנו להרוויח מהחכונות האלה מכרנו להתיישבות חדשה שמוקמת שם במהירות רבה - מי שמכיר את אזור מחולה והסביבה, כל הגוש הזה, לרבות הפיתוח של המשקים במזרח הירדן - האוץ, תל-קציר וכדומה, שגם הם עד השנים האחרונות היו במצב נחות מאוד מבחינה משקית.

כך שאינני מכניס כאן את כמויות המים שלהם, משום שאין בידי לתת בתוך שאני יכול להגן עליו הגבה מאלה. אבל בחלק המערבי, רשום יפה שמספר המשקים שמיכסתם עולה על 100% לפי הרישומים אצלנו הם 7 קיבוצים ו-8 מושבים. בגליל המערבי יש לנו כמה משקים קיבוציים, אחד בגוש תל-מוצד - בכל אופן, השאלה איננה מקרה דחק, השאלה היא, אם אני אניא דוגמה מאוד בולטת - מושב כצופית - נושא שהיתה בהדינות משפטית קשה ולא בעימה. קרה משהו בישוב הזה. הישוב הזה הורחב ע"י התיישבות חדשה, והשטחים ניטעו במטעי פרדסים. כמעט כל המושב נטוע, ומצאנו את עצמנו שהמושב לוקח מים לפי גורמה. עומדת השאלה מה אנחנו חייבים לעשות למושב. אנחנו טענו כלפי תנועת המושבים: אם אתם עמדתם על כך שכמויות המים, ההקצבות תיגזרנה לפי מיכסות, לא מעניין מה עשה המושב, ואם הוא נטע מעל למה שמוותר לו - שיהליטו שלוקחים מים ממישהו אחר ומעבירים לו, גם זו החלטה לגיטימית, או שיעקרו. אבל צריך להחליט.

על כל פנים, אם בסכים לכך, בידי המשקים במרכז, בשפלה, לבטוע את כל השטחים, וזה יחייב כמויות מים, תוספות מים עצומות, כי שם הממוצע של החלקות הוא בסביבות 25 דונם, המים מספיקים בקושי ל-17 - אין שום סיבה מדוע שלא יטעו את הכל. כך שזה שורש של דוגמה של משפטים שאנחנו עומדים איתם.

לגבי נושא הענישה. אני פרטתי קצת את ההשתלשלות לגבי נושא הענישה, וזה היה דבר לגמרי לא קל. גם תקנות הקיצוץ לא היו בנויות לכך, גם לא רצינו ללכת ביד קשה, ובמשך 3 שנים תמימות, באישור או לפחות בהסכמה שבנוהל עם בית הדין למים, שפועל כבית דין מחוזי בחיפה, בהגנו בשיטה של קנסות על תנאי. נתנו אפשרות לישוב לעמוד, לחזור למיכסה שלו, לתקן את עצמו בתקופה של כ-3 שנים, ואז היו מקרים שמחלבו על כל החיוב, והיו מקרים שהשארנו חלק מהחיוב, כך שבענין הזה היינו מאוד ליברלים. כאשר התקבלו אצלנו החלטה לגבות את הסכומים במלואם, ארעה מלחמת ששת הימים, ובאותה תקופה ושלאחריה היה למעשה אמנסציה של מסים כללית, ובהמלצה ציבורית אנחנו ויתרנו - גם אי אפשר היה, קשה מאוד היה להתחשבן, זה חפף שתי עובדות [קלאיות], הלכנו בעקבות מס הכנסה,

וביטלנו את הגביה לאותה שנה. לאחר מכן החלטנו לעבור לשיטה החדשה של הקיצוב, שתוארה פה - 68/9 - לוועדת גד יעקובי. הוועדה הזאת גם כן לצערי במקום חודשיים עבדה שנתיים. והתקנות גם כן נמשכו כשנה, עיבוד ההמלצות והתקנות גם כן כשנה, ורק בתקופה האחרונה יכולנו לגשת לענין הזה קצת ברצינות יותר, ואנחנו נמצאים אכשו במלוא הגביה.

הואיל ואנחנו היינו לקויים מבחינת ההתארגנות בעבר, נצטברו בגלל סיבות שאפשר היה לטעון להן בצורות שונות - היתה הצטברות חובות, ואנחנו הצהרנו שאין לנו כוונה להשתמש בקנסות הללו כהכנסה לממשלה, אלא כל מה שאנחנו רצינו זה לשמור על מיכסת המים, ועל מישטר המים. אנחנו הודענו שאנחנו בשקיע את כל מה שגבינו בתוך תחום משק המים. ו-80% עד לפני שנה בשקיע בידי מי ששילם. כך שאנחנו באופן פרקטי, הואיל וכמעט כל המשקים השקיעו השקעות גדולות משל עצמם גם כן, לא רק מתקציב הלוואות - השקיעו בייעול השקיה, אמרנו שהגביה תהיה למעשה בשעור של 20%. על זה היו לנו דיונים ארוכים עם המרכז החקלאי ועם כלל נציגי החקלאים. הגענו להסכמה כתובה ומפורטת של כל ההליכים, הקובעים איך נעשית הגביה, איך מבטיחים את ביצוע יעול ההשקיה במסגרת ה-80%, ועל תשלום לאלתר ב-20%, ומכאן ואילך אנחנו פועלים בהתאם.

מבקר המדינה הסכים לזה?

היו"ר ש. תמיר:

מר קצטור:
הוא לא אמר לא. הוא ראה את כל סידרת ההחלטות; אני חושב שהיא היתה הוגנת מאוד, קורקטית מאוד, ציבורית במידה מידנית - אני צריך להגיד, היא נתקבלה פה אחד בוועדה של המרכז החקלאי שניהלה איתנו את המשא ומתן. לאחר שאנחנו פעלנו בצורה כה פתוחה וציבורית בענין, איננו רואים היום כל דרך אחרת אלא לפעול כפי שסוכם. ואז זה אומר, שאנחנו מכלל החובות שהם חובות רשומים בסכום של למעלה מ-50 מליון ל"י - קרוב ל-60 מליון ל"י. מכל מקום, שנים רבע מליון נפרעו, סכום גדול יותר נמצא אצלנו בשטרות, סכומים שונים נמצאים עכשו בתהליכי גביה שונים, והסיפור כולו נמצא בעבודה.

לגבי השאלה האחרונה - מה יש

לנו, ומה יש לצפות במשק.

אני הייתי מציע להשאיר את זה בינתיים. זה כתוב. אין לנו

היו"ר ש. תמיר:

פרטים בסעיף 4.

אין לנו בתוכם, כתבתי כאן, על מיכסת החורגים לא באחוזים ולא בכמויות; וזה מה שיכולנו להשיג בזמן הקצר שעמד לרשותנו. אפשר לעשות על זה עבודה, אם זה חשוב, אבל אין עבודה מוכנה.

אורה תמיר:

אם נשאר לרגע בגביה, שתי שאלות הבהרה. כשאתה כותב

היו"ר ש. תמיר:

בסעיף 2 בסוף עמ' 2 "חברת מקורות" - זה חברת מקורות חייבת לכם או חייבים לחברת מקורות?

חייבת לנו. חברת מקורות כבר עשינו איתה הסדרי תשלום.

מר קצטור:

אנחנו לא דנים מה חנים לחברת מקורות. אנחנו לא עוסקים בגביה של חברת מקורות.

מה זה 'בארות', ממי זה?

היו"ר ש. תמיר:

בארות זה פרטיים. זה כל השואבים פרט לחברת מקורות.

אורה תמיר:

יש במקורות חוב מצטבר של
44 מליון ל"י. עד 1973. אז

היו"ר ש. תמיר:

אולי בקבל הסבר למה מקורות - הלא שם זה לא מקרה סוציאלי.

מר קנטור:

אנחנו, צריך להגיד גם כלפי
מקורות, כל עוד לא סיכמנו את
הדיון שהיה לנו עם נציגי החקלאים בעיקר על גביית חובות העבר במרוכז, לא לחצנו
על הגביה ממקורות, כי אם היינו לוחצים, יכולה מקורות היתה לגבות את כל הסכומים
וזה לא מה שהתכוונו. אנחנו התכוונו לעשות מידה אחת לכולם, בין מי שהוא צרכן
פרטי, בעל מקור מים עצמאי, או חברה קטנה או מקורות. הואיל ואנחנו סיכמנו את
התהליכים האלה -

היו"ר ש. תמיר:

זאת אומרת שלמקורות יש זכות
גביה עצמית, זה לא באמצעותכם?

מר קנטור:

אנחנו די מודעים, מקבלים
אינפורמציה, אני מקווה שהיא
מדוייקת למדי, כי אנחנו מנקשים דיווח, והדיווח מתקבל, עד עכשו הוא היה בסדר.

גב' א. תמיר:

לחברת מקורות יש אמנם זכות
גביה ישירה, אבל רק לאחר
קבלת אישור מנציב המים. היות ואנחנו ברתנים את האישור לגביה מהצרכנים, אנחנו
גם מחזיקים רישום מדוייק.

מר קנטור:

אנחנו לא השתמשנו באישורי
הגביה, לא בתנו אישורי גביה,
כי רצינו לסיים את הדיון הציבורי תחילה, עם כל המשמעות שבתוכו, כי בהחלט
היתה לנו כוונה להגיע להסדר מוסכם. ורק משהגענו להסדר המוסכם התחלנו בהפעלת
הגביה.

מר ב. הראל:

הלא לפי חוק המים, מי שמספק
מים יכול לגבות מהצרכן,
למרות זה, באופן מעשי, לפי החוק מקורות היו צריכים לגבות ממי שמוסדים לו את
המים. כל הזמן באו המשקים למקורות ואמרו: אנחנו תובעים שלא תגבו עד שלא יהיה
הסדר. למעשה, לו נציבות המים היתה מחליטה שלא מעניין אותה אם מקורות גובה או
לא - מקורות נמצאת בידי נציבות משום שלמקורות מגיע כסף - זאת התחשבות
מסויימת. היות ומקורות היא המקבלת העיקרית, במידה שהיתה חייבת לנציבות המים
על זה שהיא גובה קנסות, והקנסות לא שייכים למקורות, הם שייכים לנציבות המים,
באופן אוטומטי לא צריכים אפילו לגבות, מנקים ממקורות. הנציבות כל שנה מתחשבת
עם מקורות ומקיימת איזון של X מליוני ל"י. היא היתה מחייבת את מקורות כאילו
גבתה כסף מהמשקים; היות ומקורות אז היתה חייבת לקבות - באה מקורות ואמרה:
אני לא מוכנה להיות שוטר של נציבות המים וללכת להתווכח עם המשקים. אם צריך
לעשות סדר במדינה, שיעשו את זה באופן ממלכתי. ואז ביקשו שכל זמן שאין הסדר
בכל המים, שמקורות לא תגבה, ולא גבו מן המשקים. אבל למעשה, לפי החוק, יכול
מחר הנציב לבוא ולומר: זה לא מעניין, היות ומקורות הוא הספק, והוא חייב
באמת לבצע, אז באמת מחר אם תצא הוראה לגבות, יגבו, ישלחו למשקים, לקיבוצים
למושבים לגביה - ואם לא ישלמו יסגרו להם את המים - ואם ישלמו או לא זה לא
חשוב, אבל היות ולמקורות מגיע כסף מקרן איזון, באופן מעשי יכולים לקלוט עוד
מליוני ל"י.

היו"ר ש. תמיר:

אתה הבהרת קצת, אבל הוכחת
שהפלוזטר עוד יותר גדול.

מר י. סעדי:

אני רוצה להוסיף ולומר
שקיימת פה סיבה אובייקטיבית.
על פי התקנות, התשלום המיוחד מוטל גם על הספק, אבל הספק מגלגל את התשלום
המיוחד לצרכן. כלומר, במלים אחרות, מקורות פה היא בסך הכל משמשת כמתווך.
עכשו, מדוע לא נגבו הכספים? - פה הסיבה אובייקטיבית, אמנם הציבור הזה שהוסכם

עליו, ושמבקר המדינה לא פעיר על זה, אמנם הסידור הזה הוסכם לפני כשנה וחצי על דעת כולם, אבל בתהליך הביצוע התברר שהוא לא ניתן לביצוע מסיבות ביורוקרטיות. אותו משק שצריך לבקש - הסידור הוא כזה שהמשק צריך לשלם את ה-100% - הוא זכאי לקבל חזרה 80% כמענק על ביצוע פרוייקטים ביעול בתיסכון במים. לצורך זה על המשק להגיש תכניות וחשבוניות על דברים שנעשו 5 שנים לפני כן. וצורך מצב, שהמשקים הסתברו, ומסיבות ביורוקרטיות אלה הם לא מסוגלים להגיש ולקבל את 80% של המענק. ולכן ההסדר הזה אינו יוצא לפועל. ולכן התפלת. לשמוע שמבחם קנטור טוען כאן שזה נמצא בתהליך. זה לא נמצא בתהליך - המשקים לא מגישים. ולכן יש פיגור בגביה.

היו"ר ש. תמיר:
על כל פנים, כל זה מראה, שלא ידוע אם החוב הוא 44 מליון או 12 מליון.

מר מ. שור:
הרי השאלה שאדוני היו"ר שואל זה כיצד זה קורה שיש 44 מליון ל"י חוב. זו השאלה הבסיסית שאתה שאלת. על זה אנחנו צריכים לתת תשובה. התשובה היא שעד 73, כשהמשקים היו חורגים מהמיכסה, ועל כל חריגה היו מטילים קנס, הצטבר סכום גדול. למה זה לא ניתן היה בנת אחת לגבות, מכיון שכל משק - וזה לא חשוב אם זה ישר לנציבות או דרך מקורות - כל משק ערער על הדבר הזה. ותהליך הערעורים - כל משק רשאי היה לערער על הקנס שמטילים עליו - והתהליך הזה של הערעור - היתה ועדה ציבורית וישנה ועדה ציבורית היתה צריכה לשאול אותו למה אתה עברת.

היו"ר ש. תמיר:
מדובר פה על 68/9 .

מר מ. שור:
כל השנים האלה הישובים היו מערערים על הקנסות. היו דנים בזה, והחשבוניות היו מתקבלים בסוף השנה, מפני שאצלנו זה מחולק לעובות - כך הצטבר בסכומים גדולים בעקבות כל הפרוצדורה הזאת. ישנה הועדה והסדירה את זה, אבל עד אז הצטברו חובות.

היו"ר ש. תמיר:
אני רואה שכל שכנה שאנחנו מגרדים, זה מתחיל להיות יותר עמוק. אני רוצה לשאול עוד שאלה, מר קנטור. יש לנו פה 44 מליון. באופן גס מאוד, כמה מאלה זה חובות של היהודים שלפי חשבוני הם 25% מן המיכסות שלהם הם מקבלים פחות מ-70%? אני עשיתי חשבון שבנגב (הרובליקה הראשונה של פחות מ-60% והרובליקה השניה של פחות מ-70% יחד) אני מגיע שהם יחד מצטברים ל-25% - לכיש זה 17% - יחד זה כ-42%. אני לא כולל את רחובות, זה עולם אחר. אבל כעירוני שלא מתמצא בכלל, רק מתרשם ממספרים - וצרכני המים ששתי הרובדיקות האלה מצטרפות יחד ל-30%. השאלה שלי לגבי החוב של 44 מליון - איך הוא מתחלק מבחינת אלה, שתי הקבוצות האלה שיחד מהוות 48%.

_____ :
20-18 מליון ל"י.

מר קנטור:
אין בידי המספר, כך שאינני יכול לענות. אני רק אומר שיש פה בכלל החובות, החובות הללו אינם מתייחסים רק להתיישבות המתוכננת, הם מתייחסים לכלל משק המים, כי לא יכלנו, אין בידינו האפשרות אפילו בזמן לא קצר לפרק לפי סוגי צרכנים, זה בלתי אפשרי. למשל, אם יש לנו אזור כמו כפר-סבא, מישהו יגיד: זו עיר. זה לא נכון; כפר סבא זו עיר, אבל המים שם 20% לתצרוכת ביתית ו-80% חקלאות, ושם הכל מפורק לכל צרכן בנפרד, ואיננו מנהלים רישום לפי שעה קבוצתי ואזורי - הבתון הזה איננו בידי.

היו"ר ש. תמיר:
מר קנטור, לכל הדעות הועדה צריכה לקבל את ההתפלגות הזאת של החובות. אנחנו צריכים לדעת איך החובות מתפלגים לפי אותן רובדיקות.

מר מ. קנטור:

אני צריך להגיד, אנחנו נסינו לעשות את זה לפי דרישת האוצר,

ולא יכולנו לקבל את התוצאות, בעיקר משנים עברו, כי רק עכשו אנחנו ממקמים את כל הנושא, ועל ההסטוריה אין שום אפשרות, מעשית זו עבודה איומה. אבל אם תסכים, שאנחנו נוציא את ההתיישבות המתוכננת של 120 הישובים - זה אפשר בלי בעיות.

היו"ר ש. תמיר:

קודם כל, מה שאפשר - צריך. שנית, לדעתי, כאשר מדובר

אני אומר לך התרשמותי - מה אני רואה מהסך הכל של התשובות מהפרוטוקול צד הרגע הזה. יש פה 57 מליון ל"י חובות למדינת ישראל - 62 מליון ל"י. 73/4 לא בכלל. עוד 40 מליון ל"י שזה פתוח, זאת אומרת, זה בתהליך גביה סביר ל-73/4 - אולי. אבל יש פה 60 מליון ל"י בודאי, אולי זה מגיע ל-100 מליון ל"י חוב. עכשו, אנחנו דנים בזה ברגעים שבהם כל לירה זה לירה, ולוחצים. אם הקבצות האלה והחובות האלה צריכים להגבות, ואסור למחול עליהם, והועדה הזאת לא צריכה להתערב, לפי המלצתו של ח"כ זילברברג, ודין כל הדיון שלנו הוא לומר: כל מה שאתם עושים זה בסדר - אז זה לא בסדר. למדינת ישראל מגיע חוב של 100 מליון ל"י, שתהליך הגביה שלו הוא בלתי תקין, ללא רבית, ללא הצמדה, וזו מין סובסידיה ספויה. אם היא תהיה גלויה - הכבסת תחליט עליה. אבל לא ייתכן שאיזון מצד אחד ואי-גביה מצד שני, ותשקיע את זה, ומסתבר שההשקעה לא מסתדרת באופן ריאלי - לא עושים את זה. בדקה אחת שמענו הסבר מחבר אחד, הסבר נוגד מחבר שני, גב' תמיר בקריאת ביצים שזה בכל זאת בסדר - לכל הדעות זה לא תקין.

לעומת זאת, וזאת היתה טענת

ח"כ זילברברג, ואני מבין שהוא לא היחידי בועדה הזאת, האומרת: רבותי, החובות האלה זיגבו, כל הסידור הזה איבנו תופס במציאות, הוא איבנו מתחשב עם בעיות קיומיות, לפחות של חלק מהישובים - הוא מתכוון בראש ובראשונה להתיישבות החדשה, וזה קודם כל דרומה. וצריך למחוק את מה שהיה ולהמנע מלהטיל בהווק, לפחות על חלק או לפחות עד שייעשה צדק בין הישובים לבין עצמם.

כך שבמידה מסוימת הויכוח

הוא פה בין מעל לשולחן למתחת לשולחן. הוא אומר: אני רוצה שהכל יהיה מעל לשולחן. מה שלא ניתן, העבין איבנו צודק ולכן איבנו יכולים לשלם, או הישובים אינם יכולים לשלם, וצריך לבדוק את העבין בגלוי על-ידי ועדה, ולמחוק את זה, ולעשות הערכות מחודשת. ולא לעשות את זה תחת השולחן, כשבפועל אתם לא גובים, או אתם מתחילים לגבות, ועל הנזיר אנחנו שקועים בשעבודים ובחובות לממשלת ישראל.

נדמה לי שפה מתמקדת הבעיה,

דרך החובות ודרך מה שיהיה להבא. ולכן מאוד חשוב שיהיו לנו גם מספרים. כי מה שכבר ראינו זה המספרים שראינו פה, שהחלוקה היא כזאת שבאגפים הקשים שם חלק גדול מאוד שמקבלים פחות מן המיכסה, ולכן הם מקבלים גם אחוז לא מבוטל מן הקבצות. אם הם חייבים 20 מליון ל"י מתוך הישובים המתוכננים, ויש להניח שהלא-מתוכננים גם כן חייבים אחוז מסויים, זאת אומרת שהחוב שלהם עד לשנת 73 עובר על 50% מהחוב הכללי.

מר מ. שור:

אדרובי היו"ר, אני חושב שהבעיה מתמקדת בניסוח מה

זה חוב ומהי המדיניות.

היו"ר ש. תמיר:

העובדה היא, שיושב לפני הנציג המוסמך של ממשלת ישראל,

נציג המים שכולנו מקבלים את דבריו כאמינים. והוא רושם את זה: חיוב, בפרע, פיגור. ואני מוכרח להתייחס לזה בתור שכזה, עד שלא יוכרע אחרת כדין.

מר ב. הראל:

יש עוד בקודה שיכולה להבהיר בחלקה - יש סוג משקים שבשנה

האחרונה בקשו וזכו לתוספת רישוי. בשנים הקודמות יש להם קנס שמופיע פה. אם תנטרל כאן את סוג המשקים שלפני הרישוי של היום -

א. זילברברג:

אני רוצה להגיד לנציב המים שזו לא משימה נגדו, למעשה אני רוצה לעזור לנציב המים שנכנס לאיזה סבך של עניין, שהעניין לא ייגמר כבר כפי שזה נגמר עד עכשו. ואנחנו בעניין הזה נלך ונברר - בלמד את העניין וניתן פתרון לבעיה. לא בשאיר יותר פתוח את העניין הזה. אני מדבר על החומר שקיבלתי, ואני מתייחס רק לחומר שקיבלנו מנציב המים. ובכך, אני רוצה להגיד שאני לא מדבר על המים שאינן. על המים שאינן - אנחנו צריכים לעזור לנציב המים, מפני שזאת בעיה של המדינה, ואנחנו צריכים להתגבר שלא ישתמשו במים שאינן, ועל זה אינן חילוקי דעות בינינו. יכול להיות שכוועדה אנחנו נוציא מסקנות שיעזרו לנציב המים איך להתגבר על זה.

השאלה היא מה עם המים שיש. אנחנו מערערים על כל החלוקה, שהיא לא בכונה, וזה לא ניתן במשך 5 דקות לעשות. חלוקת המים היא לא צודקת. ועל זה אינן ערעור. לא יכולים לערער על זה, יכולים להוכיח לפי החומר שקבלנו מנציבות המים. ובכך, אתה מדבר כאן על 497 מליון קוב, בזמן שזה רק חלק מהמים שהחקלאות מקבלת, וזה שלישי מהכמות. כל היתר כמעט שאינן הסבר, וזה מחייב בדיקה יסודית. ואני אפשר להמשיך ככה. צריך לבדוק את הבעיה היסודית, איך מחולקים המים - יכול להיות שיש צורך להכניס שינוי בחוק, אני יודע שאי אפשר לקחת מאחד ולתת לשני, אבל אני עוד לא ראיתי יהודי שמשלם פחות בעד חשמל מפני שהוא גר על יד רידינג. בשום מקום בעולם אינן דבר כזה. מים - זה קופת מים ששייכת למדינה, והחלוקה צריכה להיות כזאת שמי שגר בנגב ומי שגר בגליל - מקבל בדיוק כמו חשמל, בדיוק כמו כל מצרך אחר שהמדינה מגישה.

מה שאני רוצה להגיד הוא, שהוברר מעל כל ספק, לפי הנתונים שאני מקבל מנציב המים - לא משום גורם אחר, שיש 30 ישובים שמקבלים פחות מ-60% מים, יש 95 ישובים שמקבלים פחות מ-70% מים. אחר כך יש 143 שמקבלים מ-71 עד 80 אחוז. אני מגיע ל-225 ישובים שמקבלים פחות מ-80% מים. ובכך, אלה הם - כשאנחנו נקבל את הפירוט - אלה שמקבלים פחות מים משתמשים ביותר ממה שמקבלים, ממילא הקנסות הם שלהם.

כשאני עובר לחיובים, ואני רואה שהחיוב למפרע, זאת אומרת, הקנסות למפרע קבעו כדי להפחיד את הישובים - 80% כאילו יחזירו לו - אנחנו יודעים איך זה להחזיר כספים שמקבלים - 80% עומדים להחזיר לישוב במטרה מסויימת. מדובר רק על 20% - מחייבים אותם בעשרות מליוני ל"י, שבסוף עשרות המליונים יש רק 20% שמתקבלים ברצינות. בינתיים יופיע מי שיופיע ויגיד למבקר המדינה: מה קורה כאן - יש 100 מליון ל"י, חייבו, זה כסף של המדינה - איפה הריבית, איפה השאר? אנחנו מסבכים את ההפעלה של חובות. חובות פיקטיביים שלא מתכוונים ברצינות לקבל את הכסף הזה.

מה שאני רוצה רק להדגיש, אנחנו לא משיגים את המטרה. מפני שיהודי שמקבל 60% מהמים שהיה מתוכנן לקיום - לא סתם מים שנותנים לו במתנה - מים שהוא צריך להתקיים מהם, מורידים לו 40% מהתכנון שלו, יש לו 40% פחות קיום. הוא חייב להתקיים, ממה הוא יחיה? הוא חייב לעשות מה שהוא עושה. ואז אנחנו מכביסים אותו למסגרת של חובות, שאת החובות אף פעם לא יגבו, ולא עומדים לגבות, אבל זה מוריד את האומץ לישובים האלה, והם לא יצאו מזה.

ובכך, מה שאני רוצה לבקש, כיון שלועדה יש הרבה עבודה, ואנחנו יודעים שלא נוכל ללמוד עד הסוף את העניין הזה, אני רוצה שאנחנו נבדוק את המיכסות, שנבדוק איך קבעו את המיכסות האלה, הלא אנחנו יודעים שמשפחות מרובות ילדים של 10 נפשות, של 8 נפשות - מופיעים כיחידה אחת, באותו זמן שחלוקת המים בארץ צעשית אחרת, ששני מבוגרים הם יחידה, וכל מה שכרוך בזה.

אני רואה את העניין כמסובך מאוד, אני חושב שאנחנו צריכים להתייחס לעניין הזה, כשנוציא מסקנות, לכל הפחות שלא יאשימו אותנו שבשנת 74, אחרי שהעניין הועלה לפני הועדה כפי שהועלה, ואחרי שראינו ביחד עם נציב המים, מדוע השארנו את המצב כך. אנחנו חייבים לחפש דרך, להמליץ, להציע: א) מה עם המשקים החדשים - בכל זאת יש מכתב מהמרכז החקלאי, שזה מוסד שהוא גם דואג למדינה, הוא לא דואג רק לחקלאים, והם הגיעו למסקנה, לפי המכתב, הוא גם פורסם בישובים, שעד 80% אינן להכניס אותם במסגרת של קנסות. זה מכתב רסמי שנשלח למתיישבים. אני לא חושב שנציב המים צריך לעמוד

בויכוח איתנו, אנחנו לא יושבים כאן כשני צדדים, אנחנו יושבים כצד אחד. לא יהיה לכבוד נציבות המים, שאחרי 5 שנים - 10 שנים יגיעו ל-100 אלף ל"י, בלי תביעה - מה זה יתן, מה זה יתרום, לא רצוי להעמיד את מקורות במצב כזה. אני לא יודע, יכול להיות שבבדוק ונמצא שמאחד מקבלים ולשני נותנים לתקן - גם זה יכול לקרות. דברים אבסורדיים. זה שיש לו מד מים ישלם קנסות, ויתקנו את הרשת אצל מי שחזק.

הועדה לא יכולה לעשות הפקר

בשטח המים, שכל יהודי יקבל מים כמה שהוא רוצה, צריכים רק לחפש את הדרך להגביל, ולהוריד את העומס הזה מהקנסות, ולבדוק עוד פעם את חלוקת המים; איך היא נעשתה. ומותר לבדוק - המים שייכים למדינה; מותר למדינה לבדוק עוד פעם אם החלוקה היא צודקת או לא צודקת. את המים לאדמה שניתנה באלפי דונמים לחכירה מלווה במים אחרת, נוספת. אני לא מדבר בגד נציבות המים, אני מדבר בגד העובדות. יהודי שקיבל 3000 דונם בכדי לגדל מריבו, מפני ששם באותה תקופה לא היתה התיישבות; אחרי כן הוא אמר: אני אעשה נטיעות, ונתנו לו מים, אח"כ הוא מוכר את האדמה הזאת של המדינה ביחד עם המים; ויהודי שחי עם 12 נפשות - חי עם 12 אלף קוב - הוא מוסיף 1000 קוב מים, קונסים אותו; ושם יושב יהודי ומחזיק שטחים עצומים של העם, של המדינה, יחד עם המים.

הנושא רחב. אנחנו חייבים

ללמוד את העניין; נציב המים צריך לעזור לנו בכך; כדי שהוא יתגבר על הבעיות.

אני רוצה לשאול אותך, האם

אתה נכון, בשלב הזה לומר

לנו שמצדכם תמיד יש זכויות לשינוי המדיניות? זה יעזור לי להתוות את קו הדיון של הועדה, אני עוד עוסק במסגרת.

היו"ר ש. תמיר:

אני חייב לחזור על מה שאמרתי

ואעשה את זה ב-3 משפטים.

אין בידינו היום להוסיף מים, וכשאין בידינו להוסיף מים כדין, אינני חושב שזה בותן היתר לקחתם שלא כדין. ב-5 השנים הקרובות אנחנו נצמצם את המים אצל כל החקלאים, גם למי שיש מעט. כל שנה ב-30-40 מליון קוב. זה רק כדי שיהיה ברור איפה עומדים.

מר מ. קבטור:

עכשו, לגבי אפשרות של

סלקטיביות. לא קיימת אפשרות של סלקטיביות בהפעלת אנשים. היא לא עומדת בשום אפשרות חוקית, הואיל והיא תפיל את כל העניין כולו, בכל הליך משפטי הפשוט ביותר, אני אפיל אותה קודם, ואבטל את כל העניין. קיימות פה שתי אפשרויות שתעמודנה בשעה זאת לפני משרד החקלאות: או ללכת בצורה אכזרית של סגירת מים, או לומר: הכנסת סוברנית גם לקבוע שיש ביטול קיצוב. אני מדבר על עכשו, היום. חלוקה צודקת זה נושא של שנים אחדות.

מר קבטור, אני מוכרח לבקש

את סליחתך, אני פשוט מודאג

לזמן. השאלה שלי היא אחת: לצורך הדיון - העמדות ברורות, אתה הצגת את עמדתך באופן בהיר מאוד - האם אתם מוכנים להודיע לנו, שמשרד החקלאות, נציבות המים, במסגרת המים הקיימים, במסגרת החוק הקיים, בידיעה שאתה עומד להפחית באופן שווה לכולם בשנים הקרובות - מוכנים לעשות היערכות חדשה לצורך חלוקה צודקת יותר של המים הקיימים?

היו"ר ש. תמיר:

אני צריך לומר שאנחנו

מוכנים. משרד החקלאות מספר

שנים, ועושים עוול למשרד שלא מדגישים את זה, לפי דעתי, עוול גדול - משרד החקלאות כבר מספר שנים עושה מעבר ליכולתו על מנת לעשות כל מה שניתן לטובת הישובים החלשים. וכשאין מים, ניתנו גם אמצעי יצור אחרים בהעדפה מוחלטת. זאת מדיניות המשרד, והוא הולך בה כל הזמן בהתמדה. אינני צריך להגיד שעכשו עושים מאמץ מיוחד. לפי דעתי, בשנים האחרונות עשו את המאמץ הזה באופן רציני יותר.

מר מ. קבטור:

אבי רוצה לומר, תיקונים בהקצאות המים נעשים גם היום. כל הזמן הם נעשים. רביזיה מחלטת לפי עביות דעתי מחייבת חקיקה מיוחדת, ואני אציע לכל שר ולכל ועדת כנסת שתמצא להכנס לזה, להרהר היטב היטב בענין שעומד לפנייה.

היו"ר ש. תמיר:
אני מוכרח לא להרפות כאן. יש פה בתוך ש-225 ישובים מתוך 422 הם הישובים שמקבלים מיכסה במוכה יותר לעומת ישובים אחרים, ואלה הם הישובים החדשים בעיקר, בדרום בעיקר, החלשים בעיקר. זה בתוך.

מר מ. קנטור: אני מצטער, זה לא עומד כך.

היו"ר ש. תמיר:
תן לי לגמור את השאלה. אולי ההתרשמות הזאת איננה מדוייקת. אתם יכולים להמציא לנו עוד אינפורמציה. אבל משהו מכך ודאי יש פה. לפי המספרים שלכם. ואני למד ממך, שוב לצורך התווית הדיון, שאתם אינכם מתכוונים להמליץ במשרד החקלאות לממשלת ישראל לערוך רביזיה יסודית בחלוקת המים הקיימים.

מר מ. קנטור:
אני אישית המלצתי את זאת בפני המוסדות המיישבים מזה 5 שנים. כרגע, אני חושב שלפחות בזמן הקרוב זה לא יכול לעמוד לדיון לפני שבראה מה צפוי לנו בתחזית המים בשנים הקרובות.

היו"ר ש. תמיר:
טוב, זו תשובה הוגנת וגלויה, וזה ינחה אותנו לגבי המגמות. אנחנו נשב ונדרון בינינו לבסוף בלי האורחים, וננתח את הדברים.

מר פרידלנדר:
אני חושב שאותם החברים שלא מתמצאים עוד בכל הבעיה, אולי נמצאים עוד באשליה שהדבר הוא יחסית קל, ודווקא אחרי הדברים שכבר הושמעו. המצב הרבה יותר חמור, גם מבחינה עבייבית, וגם מבחינת הנושא שנקרא חלוקה צודקת. קודם כל מדברים כאן על ביטול של קנסות, וזאת היא בהחלט בעיה - אלה שמקופחים כרגע הם אלה ששילמו, בלי שום ספק.

דבר שני, מה שמדאיג אותי עוד יותר, והחברים כאן שכחו את הדבר, שכמעט והחליטו על קיצוץ מים כבר בשנה זו, לפי עיקרון של פחות או יותר קיצוץ שווה, עם קצת תיקונים בלתי משמעותיים, שלדעתי הרבה יותר חמור מהשאלה של הקנסות שלא גובים אותם, מפני שהוא מעמיד בסימן שאלה את ההמשך של החקלאות בהיקפה הנוכחי.

גימל, אני חושב שנציגי החקלאות כאן או חלקם עושים את המשגה הפטאלי, שהם הצליחו כבר פעם בהצלחה גדולה לעשות בשנות ה-50; הם חושבים שאם חקלאי א' יכול לקחת מחקלאי ב' אז אנחנו הצלנו את המדינה ואת החקלאות. אותו הדבר היה כשדברנו בזמנו על עבייבית רפת ועל עבייבית לול. המדיניות שלכם, רבותי, בענף הרפת הביאה לידי כך שהרפת עוברת מהמשק המשפחתי לקיבוץ, ותקחו לתשומת ליבכם שזו הצלחתכם העיקרית של נציגי ההתיישבות המושבית כאן בכנסת. אני מזהיר, שאתם עומדים ללכת באותה הדרך הפסולה שוב ולהתנחם בזה שחקלאי א' לוקח מחקלאי ב'. אני אז הייתי בדעה שהתיישבות חדשה, התיישבות ספר, התיישבות בטחובית - זאת היא בעיה של העם כולו, שאין להטיל עליו את העומס על חלק מההתיישבות. גם על ההתיישבות כאזרחי המדינה, אבל לא על ההתיישבות בלבד.

למה אני מתרגם את זה בענין המים - רבותי, אם יקצצו את המים לחקלאות - ואני אומר כרגע לא איפה - אם יקצצו, לדעתי זה יביא להחלשה של החקלאות בהתיישבות במדינה, וכרגע לא איכפת לי איפה. ואני חושב שהחקלאים צריכים לבוא לוועדת הכלכלה, ולהגיד: רבותי, חקלאות והתיישבות זה לא רק למכירת אבוקדו או עגבניות, זה בסיס לקיום. לעם בריא. ואתם הורשים במו ידיכם את הבסיס לעם בריא, אם אנחנו קובעים שקליטת עליה, פיתוח העיר ופיתוח התעשייה פירושו הדבר הקטנת החקלאות במדינה.

זהו משגה פטאלי, ואני מצטער שנציגי החקלאים בכנסת, ללא הבדל דת, מין, גזע ומפלגה - לא מבינים את הדבר הזה. אני למשל הייתי אומר, שהם היו צריכים להלחם על דבר אחד: יותר מים לתעשייה כן, יותר מים לעיר כן, לכן מזמן הפתרון לענין זה התפלת מי-ים. אין שום חשיבות למחיר המים כשמדובר על צריכה עירונית או כשמדובר על צריכה של תעשייה. הדבר הקל ביותר, הדבר הפסול ביותר להסכים להקטין את בסיס החקלאות וההתיישבות כמחיר לקליטת עליה ופיתוח התעשייה, כחסכון מדומה, שהוא יתבקם בהחלשת הבסיס הבריא של העם הזה. זו הגישה היסודית.

אני חושב שצריך לחשוב, וזה בכיוון הפוך לאותו ענין, בכיוון הגדלת העוגה, ולא איך כל אחד יכול לחטוף על חשבון מישהו חתיכה קצת יותר גדולה. זה יותר מכובד, וחוף מזה זה גם יותר נכון. אני לא מקבל את הגישה של נציב המים, והיתה לנו אפשרות להביע את זה בפניו ובפני שר החקלאות כשדברו על הקיצוץ. רבותי, יש בזבוז משדוע בערים. אומר נציב המים: אינני יכול למנוע את זאת. חבר קנטור הנכבד, בכל הידידות, כל זמן שאתה אינך יכול למנוע בזבוז מים בעיר, אין לך שום זכות מוסרית להקטין את השימוש בכפר. בבקשה, אדוני, תמנע בזבוז בעיר.

יש מגרשים, אולי זה לא מאות אלפי, אולי זה לא עשרות אלפי, אבל זה אלפי דונמים, שמקבלים רישוי מים כשעליהם נמצאים בתים משותפים. והזכויות האלה הן חלק מסחר; הם בסחרים. שאלנו מדוע הדבר לא נמנע. התשובה: לא היו לנו הכוחות המתאימים או מספיקים כדי להשתלט על כל הענין הזה. רבותי, כל זמן שמקציבים מים לנתים משותפים על בסיס הקצאה של גורמה חקלאית, אין לנגוע במיכסות המים.

כמה מים צורך, אגב, מגרש לגולף בכניסה לעיר?

היו"ר ש. תמיר:

700 קוב לדונם. אני רוצה שהועדה

מר פרידלנדר:

תבין לאן היא הולכת, ולכן אני אביא עוד כמה דוגמאות. יש גם בזבוז בחקלאות, ומר זילברברג אני מבין בראש היזמה הברוכה, אבל על דבר אחד נסכים - מה שלא יהיה, בלי קנסות חמורים ביותר שום דבר לא ילך - מדיניות זו או מדיניות אחרת, צריך להיות משטר חזק, אחרת אין שום טעם, ורק בעלי הפקר, כנעבר, יהנו מהענין הזה. יש גם בזבוז בחקלאות, והייתי אומר, הצורה של מימון תכניות ייעול נמשרד החקלאות היה מאוד צולע. מי שמכיר את זה - באיזו צורה, מתי ואיך משחררים כספים, מבטיחים מראש ואח"כ לא יכולים לקיים מחוסר אמצעים - הפעולה של ייעול במים התקדמה, אבל לא די הצורך.

יש ענין של ביצול מים שוליים. המון המון אפשר לעשות ע"י ביצול מים שוליים, ולהגדיל את העוגה. כל ענין מדיניות המים הוא מעוות עד הסוף. לו הייתי רוצה, הייתי יכול להגיד, וזו אולי הפרה הקדושה ביותר במדינה, שהגיע הזמן שסוף כל סוף צריך לשחוט אותה - הדבר מעוות עד הסוף, ואני לא מגזים.

אז אם מעלה ח"כ, שהוא אמנם חקלאי, את הנושא, מציג את

היו"ר ש. תמיר:

הבעיה ופותח אותה, וזוכה לתשובה של הנציב על הקשיים שלו, וזוכה לתשובה שלך שמרחיבה ומעמיקה את הנושא - הוא תרם לבדיקת העיוות הכללי.

אין שום ספק. כשישנו עם שר החקלאות, אנחנו ביקשנו ודרשנו

מר פרידלנדר:

שאם יש לנו שנה אחת לנשום עד לקיצוצים, הבה נשתמש בשנה הזו, ונבדוק את ענין ההקצנות. אבל, מר תמיר, הדבר הזה בורא קשה, ובורא מסובך, הבסיס הוא יחידות משק. אם אמדתי שהכל מעוות עד הסוף, זה כך מכיון שהמושג של יחידות משק הוא מעוות, אם היום קיבוץ קיים על 60% תעשייה - זה איננו מוצע ממנו לקבל 100% מים לחקלאות. אז אפשר להיות בעד זה, אפשר להיות נגד. אני מדבר על כל הסוגים של התיישבות. אפשר להגיד גם על מושב - המושב לא הצליח עד היום, לצערי, להכניס את התעשייה, אבל לא כל מושב מתפרנס דווקא מחקלאות, חלק מהמושבים קיים לא מתפרנס מחקלאות. מיכסות המים - לפי יחידות, לפי 100%.

ישנם ישובים, ואני אחראי לכל מלה שאני אומר, שהוסיפו בשנות ה-50 יחידות משק עם מים וקרקע מעבר ליחידות הקיימות. יש ספר של היחידות, ושם אפשר לראות יחידות שכתוב: מספר יחידות קיימות-80, מספר היחידות המאושרות - 120. וישנם ישובים שכתוב: יחידות קיימות: 100, יחידות מאושרות: 70. ואם מדברים על 100% של מים או 80% של מים - השאלה היא ממה, מהיחידות הקיימות או מהיחידות הפיקטיביות; מיחידות שקשורות עם 60% תעשייה או עם אלה שלא קשורות. יש ישובים שלמים שחיים מעבודת חוץ, ויש ישובים שאינם חיים מעבודת חוץ.

היו"ר ש. תמיד:
אני חושב שאתה בוגע בדברים מאוד חשובים, ואני חושב שבחטא

לך ולעביינים שאתה מעלה - מר קנטור מעביר לי פתקים דחופים - אני חושב שאתה מייצג ציבור, ואתה תסכים להטריח את עצמך פעם נוספת, שנשמע אותך בהרחבה. מר קנטור מעביר לי זו הפעם השלישית פתק, האומר: ועדת הכספים לא מתקדמת כי ועדת הכלכלה לא מסיימת. במה היא לא מתקדמת - באישור תשלום מיוחד. למרות הקצב המהיר של הטיפול שלנו, אובייקטיבית, הוא אומר, אנחנו בולמים עבין מאוד חשוב, והוא יצטרך להחליט או על ביטול הקיצוב או על סגירת מים.

אמר לי אחד מחברי הכנסת שאיבנו יושב איתנו כאן - בביטול הקיצוב יש סכנה לישובי הדרום, שכל דאלים גבר, מי שיותר קרוב למים - יקח לעצמו פשוט. זה ודאי שאנחנו לא רוצים לגרום. אז אנחנו פה בפני דילמה, ואני פונה לחברי הועדה. אנחנו נצטרך להמשיך את הדיון, בין במליאה, בין בוועדת משנה, אבל הכרחי לשמוע את מר שור, את מר קנטור, יש חברים בוספים שהרימו יד ולא נתעלם מהם. אנחנו צריכים ברגע זה - פעם שעברה איכשהו גישרתי על חוט מתוח בין המשאלה שלנו לא לעשות גביות, לא להמשיך בגביה עד לסיום הדיון לבין העמדה שנקט מר קנטור, אבל אנחנו לא יכולים לברוח יותר. ואני רוצה לשמוע מחברי הועדה עכשו. יש משאלה שבחליט. לי צדמה שהמידע שברשותנו הוא מאוד מוגבל בשביל להחליט סופית בשלב זה. אנחנו יכולים להחליט על העברת הדיון לוועדת משנה, שתלמד את החומר יותר ביסודיות. ואני אודיע ליו"ר ועדת הכספים שהדיון שלנו הוא עוד דיון לשבועות, והוא צריך לראות את עצמו חופשי להתקדם באותם מישורים שזה סמכותו ולא סמכותנו.

מר מ. קנטור:
אני מבקש לאפשר לו לא להתקדם אלא לסיים. אני רוצה להבהיר,

לנו יש אפשרות שתוך שבוע עוד לחכות, אחרת אצלי לפחות מצוי וגמור להודיע על ביטול הקיצוב לפי המלצת הכנסת. אין לי אפשרות אחרת.

היו"ר ש. תמיד:
איזו המלצת כנסת יש לך על ביטול הקיצוב?

מר מ. קנטור:
לא. על ידי המלצת הכנסת על אי-המשך התקנות. אין לזה שום

אפשרות של קיום.

היו"ר ש. תמיד:

זוהי מערכת האחסים בינך לבין ועדת הכספים, ואני אפגש עם יו"ר ועדת הכספים. אז נעסוק כרגע רק בזה, פר פרידלנדר אתה מבין אותנו, ואנחנו עוד נהיה איתך.

א. אנטבי:

אם אנחנו את הקנסות על מנת להגיע לאיזה שהוא סיכום, כאן, יהיה יותר קל להתייחס למשאלה של מר קנטור. אני חושב שאם הוא אומר פה על 80%, בסידור כזה או אחר מציע לפטור את המשקים - הסידור הזה הוא לא מעשי, אבל, לדוגמא, את ה-80% פותרים.

היו"ר ש. תמיד:

גם מי שגבה למעלה מ-90% מים - נפטור גם אותו? ואנחנו, גוף

ממלכתי יכולים להמליץ על זה?

מר מ. קנטור:

ח"כ אבטבי, אתה מערנב שתי פרשיות, אני בורא מצטער.

התקנות הן של היום, ואתה מדבר אתי על אתמול. התקנות הן של היום ומחר, אתה רוצה לבטל את התקנות של היום ומחר -

א. אבטבי:

אני הייתי בוועדת הכספים, נושא התקנות שהובא באותו יום בדחה, משום שהיו חברים שטענו, בעקבות הצעתו של ח"כ זילברברג - יש בעיות בנושא.

מר מ. קנטור:

אם אתם לא רוצים שיהיה סדר, אז נבטל את הסידור.

א. זילברברג:

אני מצטער, אבל באותו נושא שיש כבר דיון, ובכל פעם זה נפתח יותר בפנינו - אותו נושא רוצים להחליט שם להמשיך - זה אנסורד. אנחנו מערערים על הקנסות, אנחנו מערערים על המשקים החלשים, שהם בעיקר מופלים בקנסות, ונציב המים משתמש כאן באיזה צדק שלפי הערכתי הוא לא צריך להשתמש. עד שהענין לא יוברר - אם אתה רוצה לקבוע את אלה שעוברים 80% - קבוע אותם ב-5 לקוב. אם אתה רוצה להמשיך אם הקנסות כמו עד עכשו - אנחנו לא מסכימים לזה.

גב' א. תמיר:

מה שתמצא לפני ועדת הכספים של הכנסת זה אישור שעורים של תשלום מיוחד. הסמכות בחוק לגבות ישנה והיא לא משתנה, וגם כבוד הוועדה הזאת אינה יכולה לשנות אותה. מה שחסר לנו זה שעורים שהם משתנים מפעם לפעם עם שינויים במחירי המים אנחנו מגדילים באופן פרופורציונלי את הקנסות.

היו"ר ש. תמיר:

ברור מדברי הגב' תמיר שזה נושא אחד.

גב' א. תמיר:

זה לא נושא אחד בכלל. זה לא שייך אחד לשני. אם יש ויכוח על חובות העבר או יש ויכוח אם מוצדק לגבות תשלום מיוחד מכאלה שמקבלים עד 80% - אין זה הוגן לעצור את כל המכונה. אפילו ח"כ זילברברג לא התנגד שאנחנו נמשיך לגבות תשלום מיוחד ממי שעובר על 100%. למה לא לאפשר לנו את זה? היום אנחנו עומדים עם שעורים לא ריאליים של תשלום מיוחד, שהם נמוכים ממחיר המים.

היו"ר ש. תמיר:

אני רוצה להבין ממך, מה המשמעות להגדיל היום את השעורים, שעה שנפועל אתם לא גובים. פה אתם לוקחים את שוט האיום - ומבקשים מאסר על תנאי יותר גבוה. הרי בפועל אתם לא גובים, אתם עושים הסדר של 80%, והמרכז החקלאי יוצא עם עמדות מוצהרות על נייר שחור על גבי לבן, וכל זה תחת האיום שלא תבטלו קיצוב.

גב' א. תמיר:

כל מה שדובר כאן, וכל מה שכולנו מכניסים בז'רגון תחת המושג חובות העבר - בגמר בשנת 73/74, זו השנה שבה מתחילות התקנות על בסיס ועדת גד יעקובי, שכולם, כל היושבים כאן מאוחדים בדעה שמכאן ואילך גובים כמו שצריך לגבות, ונכון אומר מר הראל, זה מסודר כבר וקבע בתוך מחיר המים. לכן מנותק הקשר בין העבר לבין השעורים בעתיד. הקשר היחידי שיכול להיות, שנקבל כאן איזה שהיא החלטת ביניים שנתקופת הביניים, עד שועדת הכלכלה לא גורמת את הדיונים שלה, שתצא המלצה שנוצרות המים לא תגבה תשלום מיוחד בינתיים מאלה שיש להם עד 80% מהמיכסה. אז אנחנו בעכב את תהליכי הגביה מכאלה, ואותם 20% שרצינו לגבות מהם, לגבי כאלה אפשר, אם הוועדה תבקש, לעכב.

היו"ר ש. תמיר:

אני רוצה להציע לחברים החלטת ביניים, המלצת ביניים - הייתי אומר כך: לאור העובדה שהצעה לסדר היום של ח"כ זילברברג הועברה ע"י מליאת הכנסת לדיון בוועדת הכלכלה, והוועדה בדרשה לדיון מיד ועוסקת בו בקצב מלא,

ובתובה בעיצומו של הנירור החשוב והסנוך כאחד; ולאור העובדה שצביב המים הביא בפני ועדת הכספים של הכנסת בקשה לאישור תקנות בדבר תשלומים מיוחדים עבור צריכה חריגה של מים, וצביב המים רואה בכך ענין חיוני ודחוף; ולאור העובדה כי צביב המים הודיעו כי ועדת הכספים של הכנסת השהתה את דיוניה בדבר האישור המבוקש של התקנות עד להשלמת הנירורים בוועדת הכלכלה; לפיכך מחליטה ועדת הכלכלה כדלהלן: (1) ועדת הכלכלה משוכנעת כי משהובא הנושא בפניה עפ"י החלטת מליאת הכנסת, והוא בוגע לחייהם המשקיים של רבבות אוכלוסין, לא תצא הועדה ידי חובתה הפרלמנטרית והציבורית בטרם תמצה את הנירור בנושא משקי מרכזי זה עד תום מיצוי זה יצריך, בטבע הדברים, לאור נושאים דחופים נוספים העומדים על סדר יומה של הועדה, לפחות עוד שבועות מספר. (2) בשלב זה אין הועדה כועדה רואה עצמה בעלת מידע מספיק על מנת שתחווה את דעתה בפני הרשות המוסמכת בכל הנוגע למחיר הסופי של המים. צביב המים הודיעו שבהעדר אישור מידי של התקנות, עלול כל מבנה חלוקת המים להתמוטט והמשקים החדשים והפחות מבוססים עלולים להיות ראשוני הנפגעים. הועדה מביעה איפוא את דעתה, לתשומת לב ועדת הכספים, כי אין בהמשך הדיון בוועדת הכלכלה כדי לשמש מעצור בדיוניה, בשיקוליה ובהכרעותיה של ועדת הכספים, בנושא זה.

עם זאת, מביעה הועדה את משאלתה, כי בכל הנוגע לגבית קנסות של העבר, ולהטלת תשלומים בתקופת הביניים עד להשלמת דיוני הועדה, יעכבו הרשויות המוסמכות כל גבייה של קנסות או תשלומים מיוחדים ממתיישבים או יישובים המקבלים למטה מ-80% ממיכסות המים המתוכננות, הוא האחוז שבקבע ע"י המוסדות המוסמכים כאחוז הסביר לאור מצב המים במדינה.

רק רגע, מר זילברברג, אם היינו אומרים 70% - ניינו מתנססים לא רק על המרכז החקלאי אלא גם על צביב המים, אז אנחנו על קרקע הרבה יותר מנוססת.

גב' א. תמיר: אנחנו בכלל טוענים שזה לא בסיס להתייחסות כל המיכסה המתוכננת.

מ. חריש: אני חושב שציון 80% מבלי להסתמך על שום דבר עדיף,

היו"ר ש. תמיר: אני שואל את עצמי אם ההמלצה לא היתה מקבלת יותר תוקף מוסרי אם אנחנו מדברים על חודש, אם היינו מסתפקים ב-70%. זה יקבל צליל יותר אחראי, לדעתי. המרכז החקלאי רואה צורך להביא את כלל היישובים ל-70%, באזורים מסוימים -80. הוא גם לא אומר אלו אזורים.

מ. דרובלס: זה לא חשוב 80 אחוז או 70 אחוז, החריגה כאן קובעת.

גב' א. תמיר: הייתי אומרת, לכתוב: למטה ממה שמכונה מכפת המים המתוכננת, כי אנחנו למעשה טוענים שאין בכלל מוסד כזה. כאן זה הוצג כמיכסה מתוכננת, זה לא אומר שזו מסקנת הועדה שזאת אומנם מיכסה שניתן להתייחס אליה.

היו"ר ש. תמיר: אפשר לומר: מן השעורים המוגדרים כמיכסת המים המתוכננת.

א. אנטבי: אני מסתייג ממה שהיא אמרה. את מגישה פה מסמך וכתבת מיכסה - 80 אחוז, 70 אחוז -

היו"ר ש. תמיר: למטה מן השעורים המוגדרים כמיכסת המים המתוכננת (70%)

במקרים מסוימים ו-80% באחרים). וזה כבר ידוע. יש מרכז חקלאי, אנחנו יודעים על מה דיברנו. זו צורה שתראה הרבה יותר יסודית.

סעיף נוסף - כיון שבמהלך הדיונים הועלתה גם האפשרות בדבר סנקציה של סגירת מים בגין צריכת יתר, מוסיפה הועדה ומביעה את משאלתה, כי גם הליך זה לא ייבקט בטרם הושלמו דיוני הועדה.

יש לי משהו להעיר. אנחנו לא סוגרים מים, לנו אין שיברים.

גב' א. תמיר:

זה ספקים.

בגין אי תשלום הקנס או המחיר המיוחד הכרוך בצריכת יתר.

היו"ר ש. תמיר:

מליאת הועדה בוחרת בוועדת משנה בהרכב החברים: זילברברג, אבטבי, דרובלס, חריש וגרופר; ומטילה עליה להשלים את מלוא הדיונים ולהגיש את המלצותיה למליאת הועדה תוך 3 שנועות. ח"כ דרובלס ירכז את ועדת המשנה. (כי עדיף שלא חבר יוזם).

נוצר כאן מצב קצת מוזר. לפני שבתיים-

גב' א. תמיר:

החלטה זו תועבר לתשומת לב שר החקלאות, בצייב המים ויו"ר

היו"ר ש. תמיר:

ועדת הכספים של הכנסת.

לדעתי עותק מהפרוטוקול צריך

להמסר גם למבקר המדינה.

העתקי הפרוטוקול ישלחו לשר החקלאות, לנציב המים, למבקר המדינה, ליו"ר ועדת הכספים של הכנסת, וליו"ר הכנסת.

אני מודה לכולם. הישיבה

סגורה.

שעת סיום: 15.45